Sisäministeriö NEUVOSTORAPORTTI SM2019-00061

KVY Rytkönen Riikka(SM), Kartila Marja(UM), Vertio Kia(SM) 14.02.2019

Asia
OSA; Epävirallinen oikeus- ja sisäministerikokous Bukarestissa 7.-8.2.2019; Sisäasiat

Kokous
Epävirallinen oikeus- ja sisäministerikokous 07.02.2019 - 08.02.2019

EP:n erityisvaliokunnan laatima raportti terrorismin torjunnasta sai hyvän vastaanoton. Raporttia kiiteltiin kattavaksi, siinä todetaan jo saavutetut tulokset, kuten SIS:n käyttöalan laajentaminen ja PNR, ja tarve niiden tehokkaaseen hyödyntämiseen, sekä esitetään tulevaisuuteen liittyviä tavoitteita. Osa ehdotuksista katsottiin olevan ennenaikaisia, kuten EPPO:n toimivallan laajentaminen terrorismiin, tai menevän kansallisen toimivallan piiriin. PJ laatii keskustelujen pohjalta kirjeen, joka toimitetaan EP:lle.

Poliisiyhteistyöhön liittyen keskusteltiin uusista lähestymistavoista rikollisuuden torjuntaan digitalisoituvassa maailmassa. PJ:n ehdotusta uuden digitaalista tietoa koskevan osaamisalustan perustamisesta Europoliin tuettiin. Digitaalisen tiedon hyödyntämistä pidettiin tärkeänä, jotta pystytään vastaamaan kyberympäristössä syntyviin uusiin uhkiin. Tähän liittyen myös lainvalvontaviranomaisten kouluttaminen on keskeistä.

Maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikkaa koskevan keskustelun aiheena oli mahdollisen väliaikaisen mekanismin luominen ja muuttoliikkeen ulkoinen ulottuvuus. Osa valtuuskunnista kannatti väliaikaista ratkaisua, osa asetti sille ehtoja tai arveli hanketta liian vaikeaksi ja osa vastusti ehdotusta. Väliaikaista mekanismia koskevat keskustelut jatkuvat ja PJ:n tarkoituksena on saada mahdollisimman monta jäsenvaltiota mukaan toimintaan. Väliaikainen mekanismi ei saa muodostaa vetotekijää eikä edesauttaa edelleen liikkumista.

1. Terrorismin torjunnan vastaisen yhteistyön tehostaminen EU:n tarjoamien mahdollisuuksien ja haasteiden myötä

PJ kertoi, että EP:n erityisvaliokunta hyväksyi raportin terrorismin torjunnasta joulukuussa 2018. Raportissa on 227 suositusta enimmäkseen komissiolle ja jäsenmaille, ja pieni osa neuvostolle. Raportista on keskusteltu neuvostossa työryhmätasolla.

KOM, **EP**, **CTC** (EU:n terrorismintorjunnan koordinaattori) ja **EU-virastot** nostivat esiin keskeisinä pitämiään välineitä, kuten tietojärjestelmien yhteentoimivuuden, TCO:n (terroristisen sisällön poistaminen verkosta), SIS:n, Prümin, matkustajatietorekisterin (PNR), Europolin terrorismintorjunnan keskuksen (ECTC) ja rahavirtojen seurannan. EU-tason terrorismin rahoituksen jäljittämisjärjestelmä (TFTS) olisi saatava luotua.

Käydyssä keskustelussa raportti sai jäsenvaltioilta hyvän vastaanoton. Raporttia kiiteltiin kattavaksi, siinä todetaan jo saavutetut tulokset, kuten SIS:n käyttöalan laajentaminen ja PNR, ja tarve niiden tehokkaaseen hyödyntämiseen, sekä esitetään tulevaisuuteen liittyviä tavoitteita. TCO on keskeinen asia ja siinä on edettävä nopeasti ennen vaaleja. Samoin nostettiin esiin radikalisoitumisen ehkäiseminen, jossa erityisesti väkivaltaisen ekstremismin ja vankilaradikalisoitumisen torjunnassa on tärkeää edetä. Myös EU-tason TFTS:n aikaansaamista peräänkuulutettiin. Useat korostivat tarvittavien järjestelyjen tekemistä, jotta tietojenvaihtoa ja saumatonta yhteistyötä UK:n kanssa voidaan jatkaa myös Brexitin jälkeen.

Osan EP:n raportin ehdotuksista katsottiin sen sijaan olevan ennenaikaisia, kuten EPPO:n toimivallan laajentaminen terrorismiin, tai menevän kansallisen toimivallan piiriin. Erityisesti tiedustelutoimintaan liittyvien tehtävien ei katsota kuuluvan unionin tasolle.

FI mielestä raportti on kattava ja tukee etenemistä suurimmassa osassa sen ehdotuksista. FI toi esiin sen, että PNR-direktiivin alaa tulisi laajentaa kattamaan laivat ja junat. Tällä olisi suuri merkitys erityisesti Itämeren alueella, jossa useiden valtioiden välillä on vilkasta liikennettä. Nämä matkustusmuodot ovat pehmeitä kohteita iskuille. Emme kuitenkaan voi tehdä samanlaisia toimia kuin lentokentällä, se veisi liikaa aikaa. FI voi kertoa kokemuksistaan Helsingin ja Pietarin välisestä junasta, jossa passit ja viisumit tarkastetaan liikkuvassa junassa. Se voisi toimia mallina. Lentomatkustajia koskevien ennakkotietojen (API) käytön laajuutta on myös tarkasteltava, jotta lähestymistapa olisi harmonisoitu.

PJ totesi laativansa esitettyjen kommenttien pohjalta kirjeen, joka lähetetään EP:lle.

2. Poliisiyhteistyö ja rikostorjunta digitalisoituvassa maailmassa

Asiakohdassa käytiin keskustelu uusista lähestymistavoista poliisiyhteistyöhön ja rikollisuuden torjuntaan digitalisoituvassa maailmassa. PJ ehdotti keskusteluasiakirjassaan, että Europoliin perustettaisiin uusi alusta digitaalisen tiedon käsittelyä koskevan osaamisen vaihtamiseksi ja analyysimenetelmien yhtenäistämiseksi.

KOM, **CTC** ja **EU-virastot** pitivät puheenjohtajan ehdotusta tervetulleena. Toimintaympäristön muutos ja rikosten luonteen muuttuminen edellyttävät lainvalvontaviranomaisten kyvykkyyksien kehittämistä ja välineitä suurten digitaalisten tietomassojen analysointiin. Tähän liittyen myös lainvalvontaviranomaisten koulutusta on kehitettävä ja koulutuksen on oltava jatkuvaa. Olisi löydettävä tasapaino tietosuojan ja tietojenvaihdon välillä.

Keskustelussa puheenvuoron käytti 7 jäsenvaltiota, jotka tukivat PJ:n ehdotusta uuden digitaalista tietoa koskevan osaamisalustan perustamisesta Europoliin. Digitaalisen tiedon hyödyntämistä ja analyysimenetelmien standardisoimista pidettiin tärkeänä, jotta pystytään vastaamaan kyberympäristössä syntyviin uusiin uhkiin. Tarvitaan myös uusia välineitä suurten digitaalisten tietomassojen analysointiin. Myös jäsenvaltiot nostivat esiin tarpeen lainvalvontaviranomaisten kouluttamiselle.

PJ totesi käynnistävänsä jatkotyön Europolin kanssa.

3. EU:n maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikka ”Askel lähemmäs oikeiden ratkaisujen löytämisessä”

Asiakohdassa käytiin keskustelua erityisesti mahdollisesta väliaikaisesta mekanismista, kunnes saadaan sovittua pysyvästä, vastuun ja solidaarisuuden tasapainoon perustuvasta järjestelmästä. Lisäksi toisena aiheena oli esillä muuttoliikkeen ulkoinen ulottuvuus.

KOM viittasi edeltävien viikkojen tapahtumiin ja siihen, että on jouduttu tekemään usein ad hoc-ratkaisuja, eikä tämä ole tyydyttävä asiantila. KOM on valmis luomaan jäsenvaltioiden kanssa väliaikaisen mekanismin, jolla samalla edistettäisiin Dublin-järjestelmää koskevan pysyvän ratkaisun löytymistä. Näin voidaan tehdä vain, jos riittävä määrä jäsenvaltioita tulee mukaan. KOM korosti, että kyseessä on nimenomaan väliaikainen ratkaisu ja ajatuksena on, että ne henkilöt, jotka eivät tarvitse suojelua, palautetaan. Unionin virastot ovat tiiviisti mukana ja jäsenvaltioille tarjotaan rahoitusta toimenpiteitä varten. Ulkoisen ulottuvuuden osalta KOM viittasi Marokon tukemisen tärkeyteen, Välimeren keskisen reitin tilanteeseen sekä siihen, että Turkki-julistus tulee täytäntöönpanna. KOM totesi kumppanuuden kolmansien maiden kanssa olevan olennainen tekijä ja viittasi neuvoston alla lähettämäänsä kirjeeseen ja vetosi siihen, että kuluvan vuoden lokakuun loppuun mennessä saavutettaisiin 50 000 uudelleensijoitetun henkilön tavoite.

EUH (Euroopan ulkosuhdehallinto) korosti, että ulkoiset toimet auttavat myös sisäisiä toimia. On edetty paljon, tarvitaan kuitenkin enemmän työtä ja sen konsolidointia. EUH totesi Marokon olevan nyt pääreitti ja kertasi EU:n toimia Marokon ja muiden Afrikan maiden tukemisessa ja niiden kanssa tehtävässä yhteistyössä. EUNAVFORMED Sophia -operaatio on toiminut EUH:in mukaan hyvin ja merellinen turvallisuus on parantunut sen avulla. EU:n rahallisen tuen lisäksi tarvitaan myös jäsenvaltioiden kontribuutioita.

EASO ilmoitti voivansa antaa apua tulkkauksen, logistiikan ja tekniikan muodossa, jos väliaikainen mekanismi luodaan. EASO piti kumppanimaita ensiarvoisen tärkeinä ja mainitsi Turkin, Pohjois-Afrikan ja Länsi-Balkanin maat.

EP peräänkuulutti neuvostolta etenemistä niin turvapaikkajärjestelmän uudistamisessa kuin laillisen maahantulon edistämisessä. Nyt pitäisi priorisoida, missä halutaan edetä. Kreikan hotspotteihin on löydettävä ratkaisuja ja laivoilla olevia ihmisiä on autettava. Niiden kanssa ei voida odottaa.

Keskustelussa näkemykset väliaikaisen mekanismin tarpeellisuudesta ja toteutettavuudesta vaihtelivat. Osa valtuuskunnista kannatti väliaikaista ratkaisua, osa asetti sille ehtoja tai arveli hanketta liian vaikeaksi, ja osa vastusti ehdotusta. Tärkeänä pidettiin, ettei väliaikainen ratkaisu korvaa Dublinia. Se ei saa myöskään muodostaa vetotekijää, eikä edistää edelleen liikkumista. Mekanismin toimivuutta epäilevät kysyivät, miten vetotekijän muodostuminen ja edelleen liikkuminen estetään ja miten saadaan estettyä salakuljettajien toiminta. Tulijoiden maihinnousuun tulee löytää koordinoitu ratkaisu ja mekanismin tulee kattaa kaikki reitit kaikissa ilmansuunnissa. Yhteiseen ratkaisuun tulee saada mukaan kaikki jäsenmaat, se on ehto myös Schengenin toiminnalle. Vapaaehtoisuus ei toimi.

Ulkoista ulottuvuuden osalta pidettiin tärkeänä, että sitä vahvistetaan, jotta juurisyihin voidaan puuttua. Esiin nostettiin ulkorajavalvonta, muuttoliikereiteillä olevien kolmansien maiden tukeminen, Frontexin yhteistyö kolmansien maiden kanssa, EU-Turkki-sopimuksen täytäntöönpano, laillisen maahantulon väylät ja palautukset ja takaisinotto.

FI mukaan väliaikainen mekanismi voisi olla hyödyllinen neljällä ehdolla: 1) fokuksen täytyy olla valvotuissa keskuksissa ulkorajalla. Muuten tulee ongelmia palautusten kanssa. 2) Minkä tahansa jakomekanismin täytyy perustua siihen, että turvapaikkahakemukset tutkitaan ensin. Ongelma on siinä, miten tämä järjestetään käytännössä, koska EASO:lla ei ole toimivaltaa. Yksi ratkaisu voisi olla

kansalliset deskit, joille EASO antaa raportit. 3) Kaikkia vetotekijöitä on vältettävä. Tämä menettely ei muodostaisi vetotekijää, jos tulee vain yksi laiva päivässä. Jos tulee useita, tulee miettiä menettelytapa. 4) Mekanismin tulee FI:n mielestä kattaa kaikki ilmansuunnat. Kolmasmaayhteistyössä on käytettävä kaikkia ulkopolitiikan välineitä. Palautusten osalta ehtona on, että voimme ottaa kaikki olemassa olevat välineet käyttöön, joita on kauppa, viisumit ja kehitysapu. Toiseksi fokus pitäisi siirtää haavoittuvassa asemassa oleviin, joiden osalta uudelleensijoittaminen olisi kaikkein paras menettely.

PJ totesi yhteenvetona, että väliaikaista mekanismia koskevat keskustelut jatkuvat ja PJ:n tarkoituksena on saada mahdollisimman monta jäsenvaltiota mukaan toimintaan. Väliaikainen mekanismi ei korvaa Dublinia, eikä se saa muodostaa vetotekijää tai edesauttaa edelleen liikkumista. PJ totesi, että tältä pohjalta edetään kokonaisvaltaisen ratkaisun etsimisessä. Yhteistyötä lähtö- ja kauttakulkumaiden kanssa tulee jatkaa. IOM ja UNHCR pidetään mukana työssä.

Suomen edustajat
Ministeri Mykkänen ja virkamiesvaltuuskunta

Asiakirjat
Puheenjohtajan keskusteluasiakirjat

Liitteet

Viite

Asiasanat	järjestäytynyt rikollisuus, laiton maahanmuutto, maahantulo, oikeus- ja sisäasiat, poliisiyhteistyö, terrorismi, turvapaikanhakijat, osa-neuvosto
Hoitaa	**OM, SM, UM**
Tiedoksi	EUE, OKM, PE, PLM, STM, TEM, TPK, TULLI, VM, VNK, VTV